

MAHKEMELERCE FATURAYA DAYALI OLARAK İHTİYATİ HACİZ KARARI VERİLEBİLİR Mİ? (İİK. m. 257)

Talih UYAR***

Bilindiği gibi; “hangi koşullarda ihtiyati haciz kararı verilebileceği”, İİK’nun 257. maddesinde düzenlenmiştir.

Doktrinde «alacaklınun, bir para alacağıının zamanında ödenmesini garanti altına almak için, mahkeme kararı ile borçlunun mallarına önceden geçici olarak el konulması»¹ «para alacaklarına ilişkin mevcut veya müstakbel bir takibin sonucunun güvence altına alınması için, mahkeme kararı ile borçlunun malvarlığına el konulmasını sağlayan geçici bir hukuki koruma»² olarak tanımlanan³ ihtiyati haciz, Yargıtay içtihatlarında da «alacaklının bir para alacağıının zamanında ödenmesini güvence altına almak için, mahkeme kararı ile, borçlunun mallarına önceden geçici olarak el konulması»⁴ «İİK’nun 257, TTK’nun 713 ve özel kanunlarda gösterilen hallerin varlığı halinde de davadan veya icra takibinden önce veya sonra verilen, dava ve takibin kesinleşmesi üzerine kesin hacze dönüşen geçici bir haciz»⁵ «icra takibine (icrai hacze) takaddüm eden bir emniyet tedbiri»⁶ şeklinde ifade edilmiştir...

* İzmir Barosu Avukatlarından. (9 Eylül Üniv. Huk. Fak. E. Öğr. Görv.)

** Bu yazı, bir dava dosyasına hukuki mütalâa (uzman görüşü) olarak sunulmuştur.

¹ B.Kuru, İcra ve İflâs Hukuku, C:3, s:2495 – B. Kuru, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, s:1033

² Muhammet Özkes, İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyati Haciz, s:12

³ Diğer tanımlar için bknz: N. Berkin, Tatbikatçılara İflâs Hukuku Rehberi, s:140 – N. Berkin, İhtiyati Haciz, s:9 – S. Ansay, Hukuk, İcra ve İflâs Usulleri, s:312 – M. Oskay /C. Koçak/A. Deynekli /A. Doğan, İİK. Şerhi, C:4, s:5260 – K. Arar, İcra ve İflâs Hükümleri, C:1, s:366 – S. Özgürol, Haciz ve İhtiyati Haciz Üzerine, *Ad. D.*, 1985/4, s:42 – U. Aksöz, İhtiyati Haczin Özellikleri, *ABD.*, 1978/1, s:12 – A.K. Bacanak, İhtiyati Haciz ve Hacze İştirak Derecesi, *ABD.*, 1971/4, s:521 – H. Özkan, İhtiyati Tedbir, Delil Tesbiti ve İhtiyati Haciz, 2. Bası, s:1997 – A.Deynekli/M. Saldırım, İhtiyati Haciz, 3. Baskı, 2011, s:3

⁴ Bknz: 15. HD. 18.12.2006 T. 6843/7403; 11. HD. 9.10.2006 T. 8054/9887; 8.5.2006 T. 3919/5278 (www.e-uyar.com)

⁵ Bknz: 12. HD. 3.12.1980 T. 6158/8652 (www.e-uyar.com)

⁶ Bknz: 12. HD. 8.5.1980 T. 2057/4095; 16.10.1979 T. 7087/8030 (www.e-uyar.com)

«İhtiyati haciz», İcra ve İflâs Kanununun **doktrin** tarafından⁷ en çok işlenen konulardan birisidir. Bütün bu çabalara rağmen yine hukukumuzun hiçbir kurumu -maalesef- ihtiyati haciz kadar yanlış ve farklı uygulama alanı bulmamıştır.⁸ Bunun başlıca nedeni, mahkemelerin ihtiyati hacze ilişkin kararlarının, yakın zamana -17.7.2003 tarihinde, 4949 sayılı Kanun ile İİK'nun 258 ve 265. maddelerinde yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesine- kadar Yargıtay'a- temyiz yolu ile gidememiş olmasıdır...

İİK. 'nun 257. maddesinin ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için öngördüğü koşullar şunlardır:

A- Alacaklıya ilişkin koşullar:

a) İhtiyati haciz isteminde bulunan kişinin «alacaklı» sıfatını taşıması gerekir. İlk anda «bu koşulun pek doğal olduğu, üzerinde durmaya gerek olmadığı» düşünülebilir. Ancak, uygulamada aşağıda kısaca değineceğimiz konularda uyuşmazlıklar çıkmaktadır:

⁷ U. Aksöz, İhtiyati Haczin Özellikleri, *Adana Bar. D.*, 1978/1, s:12 vd. - S. Akyazan, İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri, s:158 vd. - N. Berkin, İhtiyati Haciz, s:1 vd. - H. Akyıldız, İcra Hukukunda İhtiyati Haciz. *Ad. D.* 1969/6, s:374 vd. - N.B. Hacıömeroğlu, Kambiyo Senetlerine Dayanan İhtiyati Haciz İstekleri, *Ad. D.*, 1967/7 s:788 vd. - A. Semiz, Çeke Dayanan İhtiyati Haciz İstemek Hakkı, *İBD.*, 1970/11-12, s:845 vd. - N.K. Atahan, İhtiyati Haciz Müessesesinin Uygulamadaki Şekli, *ABD.*, 1973/1, s:26 vd. - A. Bacanak, İhtiyati Haciz ve Hacze İştirak Derecesi, *ABD.*, 1971/14 s:521 vd. - İ. Türker, İcra ve İflâs Yasasının 257/II. Maddesi ve Bugünkü Uygulama Üzerine Bir İnceleme, *ABD.*,1972/5, s:789 - Y. Akın, İhtiyati Haciz mi Tedbir mi İstemeli? (Tatbikatta Yargıtay Kararları, 1953, No:53) - M.N. Akkayan, Vazifesizlik Kararı - İhtiyati Haciz - İstihkak İddiası, (Jurisdiction, 1957 No:7, s:673 vd.) - H. Beldez, Hava Nakil Vasıtalarına İhtiyati Tedbir Olarak Haciz Konması, *Ad.D.*, 1942, No:5 - M.R. Belgesay, Ne Gibi Sebeplerle İhtiyati Haciz Kararına İtiraz Olunabilir? (Hukuk Gazetesi, 1939 No:35, 36) - A. Deynekli/M. Saldırım, İhtiyati Haciz 2005 - B. Gürdoğan, İhtiyati Haciz, (Jurisdiction, 1957, No:3, s:288) - B.Gürdoğan, Rehinli Alacaklar İçin İhtiyati Haciz, *Ad. D.* 1964/7-8, s:743 vd. - K. Onsun, Vadesiz Senetler İçin İhtiyati Haciz Kararı Verilebilir mi? (İleri Hukuk, 1948, No:35) - A. Önder, İhtiyati Haciz (Ad. D. 1948, No:11) - M. Özkes, İhtiyati Haciz 1999 - N.R. Özüarı, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz, *Ad. D.* 1956/3, s:361 - A. Yumak, İhtiyati Haczedilen Emvalin Beyanı, *Ad. D.*,1939, No:5 -E. Şimşek, Kambiyo Senedine Dayanan İhtiyati Haciz, *Ad. D.*, 1978/3-4, s:207 vd. - A. Cura, Karşılaştırmalı Olarak İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz, *Bursa Bar. D.*, 1983, S:19, s:1 vd. - E. Önen, İhtiyati Haczin Kaldırılması Davası, *AHFD.*, 1980, S:1-4, s:251 vd.- S. Karaduman, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Müesseseleri ve Karşılaştırılması, *Eskişehir Bar. D.*, Haziran/2005, S:7, s:67-102

⁸ İ. Türker, a.g.m. 791 - N. K. Atahan, a.g.m. s:27 - A. Semiz, a.g.m. s:845 - M. Hacıömeroğlu, a.g.m. s:788

b- Kambiyo senedine (*poliçe, bono ve çek'e*) dayanarak «ihtiyati haciz» isteminde bulunan alacaklının ticaret hukuku bakımından «haklı (meşru) hamil» durumunda olması gerekir. Yani bu kişi ya «*kambiyo senedinin son hamili*» olmalı ya da son hamil dışında, «*senet bedelini ödeyen ciranta, avalist, araya girme suretiyle ödemede bulunan senet ilgisi*» sıfatını taşımalıdır.⁹

Eğer kambiyo senedi *ciro edilmemişse*, «yetkili (haklı) hamil» senedin 'lehtarı'dır. Buna karşın, kambiyo senedi ciro edilmişse, «yetkili (haklı) hamil» 'müteselsil ve birbirine bağlı ciro zincirine göre lehine ciro yapılan hamil'dir (TTK. mad. 686, 778, 790).¹⁰

Yüksek mahkeme «hamilin, bonoyu tanzim edene keşideciye ve onun lehine *aval verene karşı ihtiyati haciz isteyebilmesi için, bononun vadesinin gelmiş olmasının gerekli ve yeterli olduğunu ayrıca protesto olmasının gerekmediğini*»¹¹ ifade etmiştir.

Kambiyo senedine dayanarak mahkemeden ihtiyati haciz kararı istenebilmesi için, «senet aslı»nın, eğer senet kaybedilmişse, mahkemeden alınmış olan «iptâl kararı»nın, mahkemeye sunulması gerekir.¹²

İhtiyati haciz istemi ile karşılaşan mahkemelerin, istemde bulunan kişilerin hukuken «alacaklı» sıfatını taşıyıp taşımadıklarını araştırarak karar vermeleri gerekir.

b) Alacaklının medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bir kişi de olması gereklidir. Sulh mahkemesince «bir meslek ve sanatın icrası için kendisine izin verilen velayet altındaki çocuklarla, vesayet altındaki kimseler», ayrıık olarak, bu meslek veya sanatın icrasından doğan alacakları için (MK. mad. 359, 453) ihtiyati haciz isteminde bulunma hakkına sahiptirler.

İhtiyati haczin vekaleten istenmesi de mümkündür. Acele hallerde, özellikle güvence (teminat) gösterilmişse, «vekaletname gösterilmese bile» vekilin, «alacaklının vekaletine sahip olduğuna» ilişkin beyanı ile yetinilebilir.¹³

⁹ Kambiyo senetlerinde «alacaklı sıfatı» hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: T. Uyar, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri; 3. Bası, C:1, s:555 vd. – T. Uyar, İİK. Şerhi, C.8, s:13421 vd.

¹⁰ A. Deynekli /M. Saldırım, age. s:22

¹¹ Bknz: 11. HD. 10.07.2013 T. 15292/14571; 17.01.2011 T. 14930/223 (www.e-uyar.com)

¹² E. Şimşek, Kambiyo Senetlerine Dayanan İhtiyati Haciz, *Ad. D.*, 1978/3-4, s:213 vd.

¹³ N. Berkin, İflâs Hukuku, s:414

Yabancı uyruklu alacaklılar da ihtiyati haciz isteyebilirler. Yabancı alacaklının -İİK. mad. 259'da öngörülen teminat dışında- ihtiyati haczin kesinleşmesi sırasında «icra (iflâs) takibi»nde bulunurken veya «dava» açarken (İİK. mad. 264/II) ayrıca *yabancı teminatı* göstermesi gerekir (MÖHUK. mad. 48).^{14 15}

c) Alacaklının borçlu hakkında cebri icra talebinde bulunma yetkisine de sahip olması gerekir. Çünkü, her ihtiyati haczi, bir icrai haciz takip edeceği için, borçlusu hakkında cebri icra işlemine başvurmamaya alacaklının ihtiyati haciz isteminde de bulunamaması gerekir.

Şarta bağlı alacaklar için de ihtiyati haciz istenemez.^{16 17}

d) Kamu idarelerinin kamu alacaklarına ilişkin ihtiyati haciz istekleri hakkında özel bir yasa olan 6183 sayılı «Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun» hükümleri (mad. 13-16) uygulanır.¹⁸

e) “İhtiyati haciz istemleri”ne ilişkin gemi ve yük alacaklılarının ihtiyati haciz istemleri İİK. mad. 257/IV ve V. fıkra hükümleri 6103 s. Kanunla yapılan değişiklik sonucunda yürürlükten kaldırılmıştır.

Yeni TTK'nun 1464-1400 üncü maddelerinin oluşturduğu “8. KISIM” da, deniz takip hukukunun temel esasları düzenlenmiştir. Bu kısımda; “*gemilerin ihtiyati haczi, gemi rehninin paraya çevrilmesi*” ve “*gemilerin cebri icra işlemlerine ne şekilde konu olacağı*” (gemilerin haczi, satışı vb.) hakkında özel hükümler sevk edilmiştir. Dolayısıyla deniz hukukunun bir alt dalı olan deniz takip hukuku açısından bu kısım hükümleri “özel hüküm” niteliğinde olacak ve öncelikli olarak uygulanacaktır. Bu kısımda hüküm bulunmayan hallerde ise genel icra hukuku hükümleri (İİK.) uygulama alanı bulacaktır (TTK. mad. 1351)¹⁹

¹⁴ Bknz: 12. HD. 7.12.1983 T. 10341/9973 (www.e-uyar.com)

¹⁵ M. Özkes, İhtiyati Haciz, s:247

¹⁶ S. Üstündağ, age. s:408 - S. Akyazan, age. s:14 - S.Onsun, Vadesiz Senetler İçin İhtiyati Haciz Kararı Verilebilir mi? (İH. 1948/33, s:508)

¹⁷ Karş: M. Özkes, age. s:135

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bknz: M. Tancı -V. Arıken -P. Yalçiner, İzahlı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun, s: 19. vd. - M. Tekgündüz, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunun Uygulanmasından Doğan Uyuşmazlıklar ve Çözümü (Ad. D. 1984/2, s:365 vd.) - Y. Özbacı, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, s:201 vd.

¹⁹ Bknz: V. Seven, “6102 s. TTK. 5. Kitap, Deniz Ticareti” -Konferans Notları- 19.06.2012, İzmir, s: 49)

B- Alacağa ilişkin koşullar:

1- Hakkında ihtiyati haciz istenen alacak (borç) para alacağı (borcu) olmalıdır.

4949 sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanununun çeşitli maddelerinde değişiklik yapılırken İİK'nun 257. maddesinin birinci fıkrasında «...bir para borcu için» ihtiyati haciz kararı istenebileceği²⁰ vurgulanarak uygulamada çok kez görüldüğü gibi, «bir para borcu için 'ihtiyati haciz' yerine 'ihtiyati tedbir' istenmesinin önüne geçilmesi istenmiştir.^{21 22}

Yabancı para alacağı için de ihtiyati haciz kararı verilmesi istenebilir. Bu durumda, talep konusu yabancı para alacağı Türk parasına çevrilererek, yabancı paranın Türk Parası karşılığı için ihtiyati haciz kararının verilmesi istenmelidir.²³

2- Alacağın rehinle temin edilmemiş (güvence altına alınmamış) olması: Alacağı rehinle temin edilmiş olan alacaklı, kural olarak ihtiyati haciz isteminde bulunamaz.²⁴

İİK. mad. 257/1'de geçen «*rehinle temin edilmemiş alacak*» tabirini -İsviçre kaynak kanunun Almanca metnine uygun şekilde- «rehinle karşılanmamış alacak» şeklinde anlamak gerekir.²⁵ Bu suretle, «alacağın, *rehni aşan kısmı için*» ihtiyati haciz kararı almak mümkün olabilmektedir.²⁶

Şu hususu hemen belirtelim ki; *asıl borç rehinle temin edilmiş olsa bile kefiller hakkında* ihtiyati haciz kararı verilebilir.²⁷ Ancak, *kefilin ipotek vermesi* (ipotegın, kefaletin teminatı olarak düzenlenmesi) durumunda kefiller hakkında ihtiyati haciz kararı verilemez.²⁸

²⁰ Bknz: 15. HD. 18.12.2006 T. 6843/7403

²¹ Bknz: «4949 sayılı Kanuna ait Hükümet Gerekçesi»

²² M. Özkes, İcra ve İflâs Kanunu'nda İhtiyati Hacze İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi, *Yeditepe Üniv. Huk. Fak. D.* 2005, C:I, S:2, s:447)

²³ M. Özkes, age. s:106 vd.

²⁴ Bknz: 11. HD. 9.10.2006 T. 8054/9887; 18.9.2006 T. 7569/8883; 19. HD. 23.6.2005 T. 4448/7057; 11. HD. 7.3.2005 T. 1941/2138; 19.HD. 27.5.2004 T. 2881/6282 (www.e-uyar.com)

²⁵ A.Deynekli /M. Saldırım, age. s:26

²⁶ Bknz: 11. HD. 10.7.2007 T. 6001/10525; 19. HD. 30.12.2004 T. 9783/13392; 27.5.2004 T. 8883/6284; 11. HD. 26.4.2004 T. 4232/4129 (www.e-uyar.com)

²⁷ Bknz: 19. HD. 6.7.2006 T. 5852/7372; 11. HD. 19.9.2005 T. 8668/8340; 9.5.2005 T. 4999/4800; 2.5.2005 T. 4629/4513; 25.10.2004 T. 1251/10276 (www.e-uyar.com)

²⁸ Bknz: 19. HD. 26.10.2007 T. 9019/9288; 15.3.2007 T. 65/2566; 27.4.2006 T. 3126/4553; 10.11.2005 T. 9130/10960 vb.

Maddedeki «rehin» sözcüğünü İİK. mad. 23 hükmünün ışığı altında²⁹ yorumlamak gerekir. Bu nedenle, İİK. mad. 257/I'deki rehin terimi, taşınır ve taşınmaz rehinleri ile bu terimin aynı madde gereğince kapsamına giren diğer hakları kapsar. Şu halde, alacaklı, borçlunun malları üzerinde «*hapis hakkı*»na sahipse, bu hak da bir rehin hakkı sayıldığından (İİK. mad. 23/II), ayrıca borçlusu hakkında ihtiyati haciz isteminde bulunamaz. Buna karşın, «*şahsi teminat*» ihtiyati hacze gerek göstermeyecek derecede kuvvetli bir teminat olarak yasa koyucu tarafından kabul edilmemiş olduğundan, borcu için kefil göstermiş olan borçlu hakkında, ihtiyati haciz istenebilir.

Kural olarak «rehinle temin edilmiş alacaklar için» ihtiyati haciz isteminde bulunulamazsa da,³⁰ şu hallerde -rehne rağmen- ihtiyati hacze izin verilmiştir:

Alacağın rehinle güvence altına alınmış olmasına rağmen, «*ilk önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmak zorunluluğu olmayan hallerde*» (İİK. mad. 45),³¹ alacaklı, borçlu hakkında ihtiyati haciz yoluna başvurulabilir. Bu durumlara örnek olarak şu alacaklar gösterilebilir:

a) Rehnin alacağı karşılayamayacağı muhakkak olan hallerde, açık kalacak miktar için ihtiyati haciz istenebilir.³² Bu durumda, ihtiyati hacze karar verecek mahkeme, rehnin kıymetini takdir ederek, rehinle temin edilmemiş durumda bulunan açık için ihtiyati haciz kararı verebilir.

b) Rehnin alacağı karşılayamadığı hallerde,³³

c) Kambiyo senedine bağlı alacaklarda,³⁴

d) İpotekle temin edilmiş faiz ve senelik taksit alacaklarında,³⁵

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bknz: Bu eser, C.2, s:2632 - T. Uyar, İcra Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi, 2. Baskı, s:26 vd.

³⁰ B. Gürdoğan, Rehinli Alacaklar İçin İhtiyati Haciz, *Ad. D.*, 1964/7-8, s:748 vd.

³¹ T. Uyar, İİK. Şerhi, C:2, s: 3539 vd. - T. Uyar, Rehin, s: 86 vd.

³² N. Berkin, age. s:416 - İ. Postacıoğlu, age. s:712 - B. Kuru, age. C:3, s:2501 - B. Kuru, El Kitabı, s:1037 - S. Üstündağ, age. s:408

³³ Bknz: T. Uyar, İİK. Şerhi, C:3, Madde: 45, Açıklama IV -A- a «s: 3539» - T. Uyar, Rehin, s:86

³⁴ Bknz: T. Uyar, İİK. Şerhi, C:3, Madde: 45, Açıklama IV -A- b «s: 3539 vd.» -T. Uyar, Rehin, s:86

³⁵ Bknz: T. Uyar, İİK. Şerhi, C:3, Madde: 45, Açıklama IV -A- c «s: 3540» - T. Uyar, Rehin, s: 86 vd.

e) Rehnin yabancı bir memlekette bulunduğu hallerde,³⁶

f) Alacaklıya, adi takip yolu ile rehin paraya çevrilmesi yolu arasında seçim hakkı verilmiş olan hallerde,³⁷

g) Alacaklının rehne ikinci derece başvuracağına kararlaştırıldığı hallerde,³⁸

h) Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip sırasında alacaklıya geçici rehin açığı belgesi verilmiş olan hallerde,³⁹

i) Rehin hakkının çekişmeli bulunduğu hallerde⁴⁰ de alacaklı, rehnin mevcut ve geçerli olduğu iddiasında ısrar etmekle beraber, ihtiyati haciz isteminde bulunabilir. Örneğin; borçlu rehin sözleşmesinin iptâlini dava etmiştir. Alacaklının, borçlunun bu iddiasını kabul etmemekle beraber, alacağı için ihtiyati haciz isteyebileceğini kabul ve ihtiyati haczi tamamlama merasimi adi takip yolu ile yapılmasına izin vermek gerekir. Çünkü, alacaklıyı, itirazla karşılaşacağını önceden bildiğini rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe zorlamak hak ve adalete uymayacağı gibi, borçlunun da alacaklının yapacağı adi takibe karşı «alacağın rehinle temin edilmiş bulunduğu yolunda» itirazda bulunması iyiniyet kurallarıyla bağdaşmaz.

j) *Ticari işletme rehni alacaklısı*, rehinle temin edilmiş olacağı için, ticari işletmenin veya onun münferit unsurlarının ihtiyaten haczini isteyebilir (1447 s. Tic. İş. Reh. K. mad. 14/III).⁴¹ Bu durum, İİK. mad. 257/I hükmünün bir istisnası olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun koyucu, rehin konusu taşınırın borçlunun veya işletme sahibinin elinde bırakıldığını gözönüne alarak, bu malların onun tarafından kaçırılmasını önlemek için, rehinli alacaklıya ayrıca bunları ihtiyaten haciz ettirebilme hakkını tanımıştır.⁴²

³⁶ Bknz: T. Uyar, İİK. Şerhi, C:3, Madde: 45, Açıklama IV -B- a «s: 3541» - T. Uyar, Rehin, s: 88

³⁷ Bknz: T. Uyar, İİK. Şerhi, C:3, Madde: 45, Açıklama IV -B- c «s: 3542» - T. Uyar, Rehin, s: 88 vd.

³⁸ Bknz: T. Uyar, İİK. Şerhi, C:3, Madde: 45, Açıklama IV -B- d «s: 3542» - T. Uyar, Rehin, s: 89

³⁹ Bknz: T. Uyar, İİK. Şerhi, C:3, Madde: 45, Açıklama IV -A- g «s: 3541» - T. Uyar, Rehin, s: 87

⁴⁰ B. Gürdoğan, a.g.m. s:749

⁴¹ Bknz: 19. HD. 30.9.2004 T. 6914/9419; 18.4.2002 T. 2561/2981; 7.2.2002 T. 2561/2981 (www.e-uyar.com)

⁴² A. Erten, Bankacılık Uygulamasında Ticari İşletme Rehni, s:62 - A. Antmen, Ticari

3- Alacağın vadesinin gelmiş olması: A- Kural olarak, ancak vadesi gelmiş olan yani «*muaccel olan*» alacaklar için ihtiyati haciz istenebilir.⁴³ Bu kuralın ayrıkları (istisnaları) az sonra incelenecektir.

a) Borcun muaccellik anı, «*borcun istenebileceği veya ifa edilebileceği*» anı ifade eder. Genellikle, ihtiyati haciz istemine konu edilen senetlerde «*muayyen bir vade*» öngörülmüş olduğundan, ihtiyati haciz istemi ile karşılaşan mahkemenin, ihtiyati haciz kararı verebilmek için «*senedin vadesinin gelmiş olup olmadığını*» araştırması gerekli ve yeterli'dir.

Eğer, borç için bir «vade» öngörülmemişse, o zaman alacaklının ihtarı gerekir.

Uygulamada, bonolara; «*...bu bono (emre muharrer senet) vadesinde ödenmediği takdirde, sonraki bonoların da muaccel olacağı...*» şeklinde konan «muacceliyet kayıtları»nın geçersiz olduğunu⁴⁴ ⁴⁵hatırlatalım. Bu nedenle, «kambiyo hukuku ile bağdaşmadığı için» geçersiz olan bu kayıtlara dayanarak, henüz vadesi gelmemiş olan bu bonolar hakkında ihtiyati haciz kararı verilmemelidir.

Eğer taraflar aralarında yaptıkları ayrı bir sözleşmede, «düzenlenen senetlerden birisinin vadesinde ödenmemesi halinde diğerlerinin de muaccel olacağını» kararlaştırmışlarsa, bu sözleşme gereğince günü (vadesi) gelmemiş olan senetler için de kanımızca ihtiyati haciz kararı istenebilmelidir.⁴⁶

B- Vadesi gelmemiş borçtan dolayı ihtiyati haciz verilmesi, ayırık olarak öngörülmüş bir yoldur. Gerçekten, ancak şu hallerde, henüz muaccel olmayan yani vadesi gelmemiş bulunan bir borç için ihtiyati

---

İşletme Rehni, s:89 - Ş. Kayıhan, Ticari İşletme Rehni, s:73 - S. Reisoğlu, Ticari İşletme Rehni ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar, s:33 - E. Türker, Ticari İşletme Rehni, s:116 vd.

⁴³ Bknz: 15. HD. 19.11.2007 T. 6565/7260; 11. HD. 9.10.2006 T. 8054/9887; 18.9.2006 T. 7569/8883; 19. HD. 23.6.2005 T. 4448/7057; 11. HD. 7.3.2005 T. 1941/2138; 19. HD. 27.10.2005 T. 9189/10720; 27.10.2005 T. 9471/10721 (www.e-uyar.com)

⁴⁴ Ayrıntılı bilgi için bknz: T. Uyar, Kambiyo Senetleri, 3. Bası, s:28 vd. - T. Uyar, İİK. Şerhi, C: 8, s: 13042 - M. Oskay /C. Koçak/A. Deyneki/ A. Doğan, İİK. Şerhi, C:4, s:5261 - B. KURU, age. C:3, s:2499 - B. Kuru, El Kitabı, s:882 - M. Özkes, age. s:137

⁴⁵ Karş: S. Köprülü, Vadesi Gelmemiş Bonolarda İcra Takibi ve İhtiyati Haciz, *Bursa Bar. D.*, 1986/Şubat, s:6 vd. (Bu görüşe göre, ciro edilmemiş bonolardaki muacceliyet koşulu geçerli olmalıdır.)

⁴⁶ T. Uyar, Kambiyo Senetleri, s: 29 - T. Uyar, Bu eser, C:8, s:13042 - B. Kuru, age. C:3, s:2499 - B. Kuru, El Kitabı, s:1036 - M. Özkes, age. s:137

haciz istenebilir (İİK. mad. 257/II).⁴⁷

a) Borçlunun belirli yerleşim yeri olmaması; Burada geçen «yerleşim yeri» (ikametgah) deyimini, geniş olarak hem «yerleşmek niyetiyle oturlan yer» (MK. mad. 19/II ve hem de «sakin olunan (oturlan) yer» (MK. mad. 20/II) anlamında kabul etmek gerekir.⁴⁸

Borçlunun «belirli bir yerleşim yeri olmaması», «hiç bir yerleşim yeri bulunmaması» anlamında değil, «yerleşim yeri sık sık değiş-tirmesi ve sabit bir yerleşim yeri edinmemesi» şeklinde anlaşılmalıdır. Yabancı memlekette belirli bir yerleşim yeri bulunan borçlunun Türkiye’de muayyen bir yerleşim yeri olmadığı ileri sürülerek, vadesi gelmemiş borcundan dolayı ihtiyati haciz istenemez.

Alacaklının bu maddeye dayanarak ihtiyati haciz talebinde bulunması halinde, «borçlunun belirli bir yerleşim yeri bulunmadığı» hususunda mahkemeye kanaat getirmesi gerekir. Bunun için de, bu iddiasını, ilgili mahalle muhtarlığından, zabıtanın, ticaret odasından vs. alacağı yazılarla belgelendirmesi gerekir.

b) Borçlunun, yükümlülüklerinden kurtulmak maksadı ile;

aa) Mallarını gizlemesi,

bb) Mallarını kaçırmaya hazırlanması,

cc) Kaçmaya hazırlanması,

dd) Kaçması,

ee) Alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunması,

gerekir.^{49 50}

Borçlu yükümlülüklerinden kurtulmak için, malların değerinden çok düşük bir bedelle başkalarına temlik etmek veya gizlemek suretiyle kaçırabilir. Borçlunun, alacaklının alacağını tahsil edebilmesi için

⁴⁷ Bknz: 12. HD. 21.10.2005 T. 15994/20534; 5.7.2005 T. 11369/14626; 4.10.2005 T. 14698/18832; 19. HD. 14.10.2004 T. 7195/10099; 7.4.2005 T. 1137/3756; 12. HD. 28.5.1987 T. 10396/6948; 3.3.1987 T. 6887/2660 (www.e-uyar.com)

⁴⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bknz: M. Özkes, age. s:147 vd.

⁴⁹ Bknz: 11. HD. 14.5.2012 T. 5437/7665; 15. HD. 19.11.2007 T. 6565/7260 (www.e-uyar.com)

⁵⁰ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bknz: M. Özkes, age. s:155 vd.

icabında el koyamayacağı bir şekilde mallarını ortadan kaldıran her işlemi «mal kaçırmak veya gizlemek» sayılabilir. Örneğin; borçlunun haklı bir sebep yokken, kıymetli bir malını rehnetmesi veya ihtiyacı olmadığı halde çok ucuz fiyatla satması; «mal gizlemesi» sayılabilir. Borçlunun, mağazasında devamlı olarak satış yapması ve sattığı malların yerine yeni mal tedarik etmemesi ve bu suretle mağazasını ve depolarını boşaltması «mal kaçırmak» sayılır⁵¹

«Borçlunun kaçması»nın vadesi gelmemiş borçları hakkında ihtiyati haciz sebebi sayılabilmesi için, alacaklının alacağını elde edebilmesini tehlikeye sokması veya güçleştirmesi gerekir. Bu sebeple, borçlunun ticarethanesini fiilen başka bir yere nakletmesi tek başına, borçlunun mutlaka taahhütlerinden kurtulmak maksadı ile kaçtığını göstermez.

Yükümlülüklerinden kurtulmak maksadı ile yabancı memlekete kaçan veya mallarını kaçıran borçlu hakkında ihtiyati haciz istenebilmesi, mahalli kanunun buna imkan vermesine ve varsa anlaşma hükümlerine bağlıdır.⁵²

Borçlunun, bu madde kapsamındaki davranışlarının «yükümlülüklerinden kurtulmak maksadıyla» olduğunu isbat, alacaklıya düşer. Ancak bunun kesin delilleri alacaklıdan istenmemeli, bu hususta mahkemeye kanaat verilmesiyle yani borçlunun kötüniyetini gösterecek belirtilerin ortaya konmasıyla yetinmelidir.⁵³

İİK. mad. 257/II'de öngörülen bu sebepler sayılarak belirtilmiş (tahdidi) olup genişletilemez.⁵⁴

Yüksek mahkeme, “*f a t u r a y a dayalı olarak ihtiyati haciz kararı verilebilip verilemeyeceği*” konusunda;

- “*Mahkemece faturalar, yazarkasa fişleri ve mal teslimi fişlerine dayalı ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için, ibraz edilen bu belgelere göre alacağın varlığı ve muaccel olduğu konusunda mahkemece bir kanaat edinilmesi halinde ihtiyati haciz isteminin kabulüne karar verileceğini*”⁵⁵

- “*İbraz edilen irsaliyeli faturaların alacağın varlığı ve muaccel olduğu*

⁵¹ N. Berkin, age. s: 422

⁵² N. Berkin, a.g.e. s: 423

⁵³ N. Berkin, age. s:422 - İ. Postacıoğlu, age. s:712 - S. Üstündağ, age. s:408

⁵⁴ S. Üstündağ, age. s:408

⁵⁵ Bknz: 19. HD. 23.01.2014 T. E:2013/18723, K:1804 (www.e-uyar.com)

*konusunda mahkemede kanaat uyandırması halinde, ihtiyati haciz isteminin kabulüne karar verileceğini*⁵⁶

- "İhtiyati haciz isteyen davacı vekilinin alacağının ispatı bakımından sunduğu faturaların alacağın varlığı konusunda mahkemede yeterli kanaat oluşturmadığı, karşı tarafça borca itiraz edildiği gerekçeyle ihtiyati haczin kaldırılmasına karar verilmiş olmasının yerinde olduğunu"⁵⁷

- "İhtiyati hacze konu olan alacak miktarı konusunda uyumsuzluk bulunmadığı, faturalara ilişkin olarak verilen çeklerin henüz keşide tarihinin henüz gelmediği yönündeki itirazın İİK.nun 265.maddesi kapsamında sınırlı olarak sayılan itiraz sebepleri arasında olmadığından itirazın reddine karar verilmesinde usulsüzlük bulunmadığını"⁵⁸

- "İhtiyati haciz talebine dayanak faturanın, muaccel bir alacağın varlığını göstermeye yeterli olmadığını"⁵⁹

- "İhtiyati haczin faturalara istinaden talep edildiği, oysa faturaların alacağın varlığını gösteren kesin delil olmadığı, ticari defterlerin incelenmesi gerektiğini"⁶⁰

- "Banka dekontunda; muteriz şirketin, ihtiyati haciz talep eden şirkete mal alım bedeli karşılığında para gönderdiği yazılı olup, bu durumda taraflar arasında sözleşme ilişkisinin varlığı konusunda mahkemede bir kanaat oluşması gerekirken, itiraza uğrayan faturaların tek başına taraflar arasındaki akdi ilişkiyi ispatlamaya yeterli olmadığı şeklinde dosya içeriğine de uygun düşmeyen gerekçeye dayanarak ihtiyati haciz kararının kaldırılmasına karar verilmesinin usul ve yasaya aykırı olacağını"⁶¹

- "Alacağın varlığı konusunda mahkemede kanaat oluşabilmesi için yeterli deliller sunulmamış olduğundan sonucu itibarıyla ihtiyati haciz isteminin reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığını"⁶²

⁵⁶ Bknz:19. HD. 11.02.2014 T. E:758, K:2683 (www.e-uyar.com)

⁵⁷ Bknz: 19. HD. 09.10.2012 T. E:10039, K:14687 (www.e-uyar.com)

⁵⁸ Bknz:19. HD. 06.11.2012 T E11614, K:16023 (www.e-uyar.com)

⁵⁹ Bknz:19. HD. 25.09.2012 T. E:9509, K:13520 (www.e-uyar.com)

⁶⁰ Bknz:19. HD. 18.09.2012 T. E:5779, K:13069 (www.e-uyar.com)

⁶¹ Bknz:19. HD. 11.07.2012 T. E:6500, K:11549 (www.e-uyar.com)

⁶² Bknz:19. HD. 04.07.2012 T. E:5454, K:11061 (www.e-uyar.com)

- "İhtiyati haciz isteyen tarafından dilekçeye eklenen faturaların, alacağın ve ihtiyati haciz sebeplerinin varlığı hakkında mahkemede kanaat uyandırmaya yeterli olmadığından ihtiyati haciz isteminin reddi gerekeceğini"⁶³

- "Ödeme belgeleri mal teslimine ilişkin belgeler, sevk irsaliyesi ve fatura örnekleri cari hesap ekstresi, davalının icra takibi sırasında verdiği itiraz dilekçesi tespit raporu ve davacının keşide ettiği ihtarnameye göre alacağın varlığı, miktarı ve muacceliyeti konusunda kanaate ulaşamadığından ihtiyati haciz isteminin reddine karar verilmesinin gerekeceğini"⁶⁴

- "Muteriz vekili tarafından akdi ilişkinin inkâr edildiğini itiraza uğrayan faturaların tek başına taraflar arasındaki akdi ilişkiyi ispatlamaya yeterli olmadığı gibi delil tespiti sırasında dinlenen tanık beyanlarına da itibar edilmeyeceğinden BK'nun 73 ve HUMK 10. maddelerinin somut olayda uygulanamayacağı belirtilerek yetkisizlik nedeniyle ihtiyati haczin kaldırılmasına karar verilmesinin yerinde olduğunu"⁶⁵

- "İhtiyati haciz isteyenin sunduğu çek ve bonolarda aleyhine ihtiyati haciz istenenlerin borçlu sıfatı bulunmadığı, fatura ve protokol de kayıtsız şartsız borç ikrarını içermediğinden ihtiyati haciz isteminin reddine gerekeceğini"⁶⁶

- "Mahkemece, ihtiyati haciz talebine dayanak olarak sunulan 34 adet faturanın borç ikrarını içeren belgelerden olmadığı, alacaklının yaptığı icra takibine karşı borçlunun itiraz ettiği, ayrıca borçlunun mallarını kaçırdığına dair delil bulunmadığı belirtilerek ihtiyati haciz isteminin reddine karar verilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığını"⁶⁷

- "İhtiyati haciz isteyenin talepte bulunurken borçlu tarafından noter aracılığıyla faturalara ve borca yönelik gönderdiği ihtarnameleri dosyaya sunmadığı, bu belge ve bilgilerin mahkemece bilinmesi halinde alacağın varlığına kanaat getirmeyeceği, alacağın varlığına ilişkin kanaat oluşmasını engelleyen durumun itiraz üzerine anlaşılması belirtilerek ihtiyati haczin kaldırılmasına hükmedilmiş olmasının usul ve yasaya uygun olduğunu"⁶⁸

⁶³ Bknz:21.03.2012 T. E:2011/12557, K:4600 (www.e-uyar.com)

⁶⁴ Bknz:19. HD. 19.10.2011 T. E:10576, K:12853 (www.e-uyar.com)

⁶⁵ Bknz: 19. HD. 01.06.2011 T. E:5228, K:7271 (www.e-uyar.com)

⁶⁶ Bknz:19 HD. 15.12.2010 T. E:9593, K:14398 (www.e-uyar.com)

⁶⁷ Bknz: 19. HD. 15.09.2010 T. E:6468, K:9752 (www.e-uyar.com)

⁶⁸ Bknz:19. HD. 29.09.2010 T. E:6817, K:10455 (www.e-uyar.com)

-“İhtiyati haciz isteyen şirket alacağıının, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsih edilmesi gerektiğini”⁶⁹

- “Sadece bir kısım fatura ve sevki irsaliyelerine ilişkin fotokopilerin sunulmasına rağmen, sözleşme senet ya da karşı taraftaki şirketin temsilcisinin imzasını içeren bir belge ibraz edilmemesi karşısında ihtiyati haciz isteyen alacağıının mevcudiyetine ilişkin bir kanaate ulaşılamadığını”⁷⁰

-“Cari hesap faturası ve ihtarnameye dayanılarak ihtiyati haciz kararı verilemeyeceğini”⁷¹

-“‘Fatura’ ve ‘irsaliye’lere istinaden mahkemeden ihtiyati haciz kararı istenebileceğini”⁷²

-“Mahkemece ‘sadece faturalara dayanılarak ihtiyati haciz kararı istene-meyeceği, alacağın yargılamayı gerektirdiği ve talebin dayanağı olan belgenin İİK’nun 68/I maddesindeki belgelerden olmaması nedeni ile’, alacaklının ihtiyati haciz talebinin reddine karar verilmeyeceğini”⁷³

-“‘Faturaların borçluya tebliğ edilmemiş olduğu, hamile yapılan cironun borçlunun imzasını taşımadığı, yapılan takibe itiraz edilmiş olması nedeniyle takibin durmuş olduğu’ belirtilerek, ihtiyati hacze itiraz edilemeyeceğini”⁷⁴

-“Kesinleşmemiş faturalara dayalı alacağın muaccel sayılmaması nedeniyle, mahkemece ihtiyati haciz kararı verilemeyeceğini”⁷⁵

-“‘Aksine adet veya sözleşme yoksa satım aktinde satıcı ve alıcının borçlarını aynı zamanda ifa etmeleri’ (BK. 182/2; şimdi; TBK. mad. 207/2) gerektiğinden, davalıya sattığı malları teslim etmiş olan davacı lehine düzenlenen açık faturaya dayanılarak ihtiyati haciz kararı istenebileceğini”⁷⁶

-“Faturalara dayanılarak verilmiş olan ihtiyati haciz kararına ‘ihtiyati hacze esas faturaların borçluya tebliğ edilmediği, faturada yazılı malların teslim olunmadığı, faturanın borç ilişkisi doğurmayacağı’ nedenleriyle itiraz edilemeyeceğini”⁷⁷

⁶⁹ Bknz: 19. HD. 24.02.2010 T. E:2009/12905, K:1860 (www.e-uyar.com)

⁷⁰ Bknz:19. HD. 17.02.2010 T. E:2009/11262, K:1629 (www.e-uyar.com)

⁷¹ Bknz: 19. HD. 22.05.2008 T. E:4698, K:5567 (www.e-uyar.com)

⁷² Bknz: 19. HD. 06.11.2008 T. E.10022, K:10686 (www.e-uyar.com)

⁷³ Bknz: 19. HD. 23.10.2008 T. E:7794, K:9927 (www.e-uyar.com)

⁷⁴ Bknz: 19. HD. 03.07.2008 T. E:5750, K:7452 (www.e-uyar.com)

⁷⁵ Bknz:19. HD. 06.12.2007 T. E:6253, K:10980 (www.e-uyar.com)

⁷⁶ Bknz: 19. HD. 26.10.2007 T. E:5645, K:9262 (www.e-uyar.com)

⁷⁷ Bknz: 19. HD. 26.05.2006 T. E:3742, K:5556 (www.e-uyar.com)

-“Fatura konusu malların alıcıya teslim edildiği kanıtlanarak, fatura bedeli için ihtiyati haciz istenebileceğini”⁷⁸

-“Hakkında ihtiyati haciz kararı verilen borçlunun ‘ihtiyati haciz talep eden şirketten alınan malların bedelinin ödendiğini, alınan malların ayıplı olması nedeniyle başka firmaya satıldığını, faturanın kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren bir belge niteliğinde olmadığını’ ileri sürerek ihtiyati haczin kaldırılmasını isteyemeyeceğini”⁷⁹

- “Taraflar arasındaki sözleşmede, fatura bedellerinin ödeneceği tarihin belirtilmiş olması halinde, muaccel olan fatura bedelleri için ihtiyati haciz kararı istenebileceğini”⁸⁰

- “Taraflar arasındaki sözleşmede, fatura bedellerinin ödeneceği tarihin belirtilmiş olması halinde, muaccel olan fatura bedelleri için ihtiyati haciz kararı istenebileceğini”⁸¹

ifade etmiştir.

⁷⁸ Bknz: 19. HD. 03.03.2005 T. E:2004/13243, K:2170 (www.e-uyar.com)

⁷⁹ Bknz: 19. HD. 03.02.2005 T. E:2004/12187, K:609 (www.e-uyar.com)

⁸⁰ Bknz: 19. HD. 30.12.2004 T. E:7961, K:13380 (www.e-uyar.com)

⁸¹ Bknz:11. HD. 05.07.2004 T. E:2003/13299, K:7455 (www.e-uyar.com)